

delje čini epifaniju Sina Božjega koji je postao čovjekom, vidljivim u znakovima i govorima objave — ali koji se otkrivaju samo očima vjere — pastoralne poslanice mogu Isusovo rođenje promatrati kao stvarnu epifaniju, ali koja ne objavljuje ništa drugo nego čovječanstvo Boga, našega Spasitelja.

Jedinstveni smisao teoloških izjava

Sve ove teološke misli, ma kako polifono one zvučale, okružuju samo jednu veliku tajnu, tajnu Božjeg utjelovljenja. U svim svjedočanstvima prakršćanske vjere jasno je jedno: U povijesni prostor ulazi čovjek, čovjek kao svi mi, a ipak u svoj svojoj zemaljskoj opstojnosti — od rođenja pa sve do svoje strahovite smrti na Križu — čovjek koji nadilazi sve dimenzije ljudskog, i koji upravo time ukazuje na transcendenciju ljudske egzistencije. Čovjek, koji čini neobične znakove, izgovara riječi koje ne prolaze; čovjek, koji iskazuje ljubav kao nitko drugi, i koji objavljuje što je to ljubav koja otkupljuje ljude; koji postaje slika i znak Božji u ovome svijetu. Čovjek, po kojemu vječnost ulazi u vrijeme; po kojemu ljudi doživljavaju što su to dubine i visine ljudske egzistencije; koji postaje nadom za sve ljude izručene smrti, jer je On po smrti stekao život i otvorio novu budućnost. Sve se ovo već objavljuje u njegovu rođenju: slabašno Dijete u jasticama jest Spasitelj svijeta. To je neprolazna Božićna poruka — bez legende i mita.

Preveo F. CAREV

»U IME SLUŽBE BOŽJE I SPASA DUŠA«

(obnova Crkve prema sv. Katarini)

Otajstvo spasenja i život vjernika moraju se odvijati u znaku ljubavi i želje za Božjom čašću i za spasenjem duša. To je kao protegnuće onog trajnog »SITIO« — žedan sam duša. Na taj se čimbenik svodi i želja za obnovom Crkve u duši sv. Katarine Sijenske. Može se reći da želja za obnovom postaje oganj što izgara dušu, jer Bog je onaj koji pobuđuje glad i želju svojih slugu za rad oko Njegove časti i vođenja duša prema spasenju. Iz ovih Katarininih riječi kao da želja za obnovom Crkve poprima neku sakramentalnost. Bog će, piše svetica, biti »prisiljen od (njihovih) suza i ublažiti bijes božanske pravde« (DIJALOG, pogl. 15).

»Uzmi, dakle, suze, znoj svoj, izvuci ih iz fontane božanske ljubavi, i ti i drugi moji slugi, i s tim suzama operite lice moje Zaručnice, a ja ti obećajem da će na taj način ona ponovno zadobiti svoju ljepotu; tu će ljepotu zadobiti ne boreći se nožem, ratom, niti okrutnošću, nego posredstvom mira i pomoću poniznih, trajnih molitava, muka i suza popraćenih gorućim željama mojih slugu« (riječi Gospodnje, u DIJALOGU nav. mj.). Znači da se obnova Crkve mora odvijati suradnjom dvaju faktora: Božjeg milosrđa i čovječjih nastojanja. Očekivati obnovu samo od jednoga od njih znači ići krivim putem. Bog je odredio Crkvu kao sredstvo spasenja, ali njeni su članovi pozvani da svojom suradnjom odlučuju o njenoj vremenitoj sudbini.

Ljudski elemenat u Crkvi uvijek traži obnovu. Ne okrivljujmo Katarinino doba! Radije budimo spremni da će budućnost u mnogočemu vrlo crnim oznakama obilježavati ovo naše doba. Nema pogibelnijeg stanja pacijenta nego li je ono u kojemu on uopće ne shvaća tragiku svoje situacije. Danas se čuju trijumfalističke pohvale nekim suvremenim strujanjima u Crkvi, pri čemu se vrlo lako opaze znakovi narcističke opojnosti, opsjednutosti nekim nekontroliranim a i krivim idejama. Možda je jedan od najvećih grijeha u ovo pokoncilsko doba u stvaranju pseudokoncila ili falsificiranju autentične misli Drugog vat. koncila.

Po čemu će se to poznati? I razlikovati autentičnu misao od pseudomisli Koncila? Po tekstu samog Koncila i po tumačenju autentičnog foruma, tj. u prvom redu Pape. Uostalom, vjernost riječima i neposrednom smislu riječi mogu ohrabriti svakoga da se pravilno orijentira u shvaćanju koncilske misli. Vjera nije pluralistička obzirom na svoj sadržaj, pluralistička je obzirom na način izražavanja, pa je potrebno izbjegavati dvoumice, ekvivočnosti, protuslovlja, subjektivizam mišljenja, a čuvati isto jedinstvo vjere (Pavao VI u L'OSSER. ROMANO, 13. VIII 1970). Ne postupa u duhu autentičnog dijaloga onaj koji podvaja vjernike; ni onaj koji stvara mišljenja protivna naučavanju Crkve; ni onaj koji trpi od snobizma kontestacije, od manije kritike, nego onaj koji sije slogu i ljubav (isti, ist. mj. 14—15. IX 1970). Očito je da i izraz »aggiornamento« trpi od falsifikata, veli isti Papa, jer »aggiornamento« znači kriterij koherentne i konstruktivne obnove, a ne znači rušilačko sredstvo pod plaštem slobode, i to one kojom nas Krist oslobodi... (isti, ist. mj. 29. X 1970).

Na drugim sam mjestima raspravio o Katarininoj koncepciji Crkve i raznim faktorima njene obnove. Ovdje bih htio istaknuti neke psihološke faktore u tom obnoviteljskom pokretu. Jer pojedina su razdoblja u povijesti Crkve vrlo slična, epoha potiskuje epohu, ali čovjek u svojoj biti ili u strukturnim komponentama ostaje isti, i isti je Bog koji upravlja Crkvom, pa kao što je Crkva svladala poteškoće iz Katarininog vremena, svladat će i ovo vrijeme »kušnje«, »oluje«, »prijelaze«. Koncil nam na mnogim sektorima nije dao željeni mir, radije recimo da je uzbudio smutnije i probleme, ali sve će to biti od koristi za Crkvu (isti, ist. mj. 15. VII 1970).

Naličje pravih obnovitelja. Za obnovom se Crkve išlo i prije Katarine, jer su Božja čast i rad za spasom duša dolazili u krizu. Poznata je revnost Grgura VII, ali bilo je i sumnjivih obnovitelja, pravih pseudoobnovitelja, kao što su bili »spirituales«, neumjereni i nepokorni Fraticelli (Denz br. 910 sl). Sebe su smatrali prorocima, mesijama, a odbijali pokornost zakonitim vlastima; razlikovali Crkvu koju oni predstavljaju od one kakva je tada izgledala; samopouzdanost se odnosili prema grijesima tijela itd. Ti su, dakle, htjeli obnoviti druge a ne sebe, i obnovu su smatrali čisto naravnim pozivom zaboravljajući što reče Katarina, da »Bog ulijeva u duše glad i želju« za obnovom Crkve, što ne može biti bez poslušne ljubavi prema istoj Crkvi.

»Iščupat će se svaka sadnica koju nije zasadio moj nebeski Otac« (Mt 15, 14). »Prepoznat ćete ih po njihovim rodovima« (Mt 7, 16). Katarina je zarezala u živo. Nijedan protivnik Crkve nije tako zorno opisao crne strane nekih predstavnika Crkve onog vremena kako je to učinila Katarina. Zbog čega? »Da Božji sluge imaju više predmeta da se skromno i trajno obraćaju Bogu molitvama i željama« (DIJALOG, pogl. 121). I nije potrebno nizati defektne pojave onog vremena. Bolje da upremo prstom u negativne pojave našeg vremena. A ima ih na pretek, npr. zapostavljanje molitve; reduciranje kršćanstva na »dolce vita« bez pokore, križa, odricanja; subjektivizam tumačenja raznih vjerskih istina; nepokornost zakonitim crkvenim vlastima; morbozno ocrnjivanje prošlosti Crkve; sijanje razdora među vjernicima itd.

Bližnji uzrok nereda. Katarina je više puta analizirala psihološke izvore neurednog stanja u Crkvi. Evo jednog od tih: »Opaki su pastiri krivi za grijeha podanika, jer, kada

bi oni bili bolji, tj. kada bi na njima zablistao cvijet svestosti, i kada bi oni ispravljali prijestupnike, ne bi se događalo što se događa» (DIJALOG, pogl. 129). Uzrok je očit: oni sami nisu na svom mjestu i ne vrše svoju službu popravljanja drugih. Još kraće rečeno: »Opažam da je svijet pokvaren jer nadležni šute, zato je i Zaručnica Kristova blijeda« (PISMO 16).

A zbog čega nadležni, starješine, ne opominju i ne ispravljaju podanike? Jer im fali istinskog shvaćanja svoje dužnosti, nisu kreposni, nesposobni su, favoriziraju sebi slične, stavljaju na službe nesposobne. Tako govori Katarina: »Izgleda da (nadležni) biraju djecu a ne zrele osobe. I ne gledaju da li su ti odabranici kreposna i sveta života, niti im je stalo da li oni poznaju službu za koju ih postavljaju, niti veličinu te službe, nego radije idu za tim da bude što više službenika, a ne kreposnih ljudi« (DIJALOG, pogl. 129).

Odgovorna sudbina. Govori se da djeca plaćaju krivnju prema svojim roditeljima kada njima njihova djeca uzvrate zlo za zlo. Katarina konstatira istu sudbinu u odnosima poglavara prema podanicima i obratno. Bezbrižni starješine ne mogu postupati drugačije, jer su i sami prije bili takvi, tj. nepokorni. »Jedan slijedi stope drugoga; podanici nisu poslušni, jer kada su ti bili podanici nisu bili poslušni svoje starješini. Ti primaju što su dali. Dok su bili podanici bili su neznalice i oholi, i sada, kada je starješina, još veći je neznalica i oholica« (ist. mj.).

Na što se svodi ta odgovornost? Zalazeći u psihološko-etičku analizu pospanosti i bezbrižnosti kod nadležnih, Katarina je svodi na samoljublje nadležnih. »Starješina ne ispravlja manjke podanika, jer ljubi sebe radi sebe, postaje žrtvom servilnog straha i ne usuđuje se ukoriti. Da ljubi sebe radi Boga, ne bi padao u okove servilnog straha, nego bi muževno korio prijestupnike i ne bi šutio, niti bi fingirao kao da ne vidi« (PISMO 16). Taj se egoizam pretvara u najamništvo, jer vide ili bi morali vidjeti da vuk odnosi ovce, da vrag upropašćuje duše, ali oni spavaju u opojnosti samoljublja (ist. mj.).

Kojim putem ići? Katarina nije upala u zamke pesimizma. Ona zna da je inicijativa za reformom Crkve, ako je u poslušnoj ljubavi prema Crkvi, dar Božjeg milosrđa i ljubavi prema dušama. Više je puta primila od Boga

garanciju da će patnje slugu Božjih uroditi plodom obnove Crkve. Zbog toga ona je analizu stanja shvatila kao poziv na ustrajan rad, na apostolat do iscrpljenja. Piše pisma, posjećuje zalutale, opominje, kara, sokoli, poziva na obraćenje itd. Ona želi da svećenici budu »gladni duša, pohlepni i jeditelji duša«. Krepost i duhovne vrednote neka budu jedini movensi njihova rada (PISMO 175).

Prije svega je potrebno da nadležni »mного vide, mnogo osjećaju« (PISMO 243). Moraju upoznati stvarno stanje u kojemu se nalaze duše svoga stada. Nisu li pozvani da dadu sebe za duše (Iv 10, 15)? Tko se otrese sebeljublja i ispraznosti ili trčanja za ljudskom slavom, uvidjet će ispravnost mjera koje preporuča sv. Katarina kao sredstvo za ozdravljenje ili obnovu Crkve.

Najprije treba odstraniti nesposobne, ili one koji svojim životom i djelovanjem truju i prljaju perivoj Crkve, i pri tome se poslužiti odlučnošću. Ti neka najprije nauče kako će upravljati sami sobom u znaku kreposti i svetosti. Na njihovo mjesto treba postaviti ispravne, kreposne pastire koji će biti istinski sluge Kristove (PISMO 206). Ali, vrijedno je to dobro uočiti, Katarina naglasuje da ni nadležni, ni podanici ne mogu govoriti o pravoj želji za obnovom ako sami ne uznastoje da obnova počne od njih samih, od njihove unutarnjosti. Ona se potpuno posvetila radu za obnovu Crkve, ali poslije nego je mnogo godina provela u spremanju na tu službu, a spremala se pokorom, molitvama, revnim kršćanskim životom. Kada je opazila kako je teška misija što je čeka u apostolatu, molila je Krista da je ostavi u svojoj blizini. Osjećala je kao da će joj ljubav prema sebi spriječiti svaki plod (PISMO 344), pa je svoju posvetu časti Božjoj i spasu duša uvijek učvršćivala intenzivnim duhovnim životom.

Ne trpi li današnjica od »hereze akcije«? Zapostavljanje duhovnog života očit je znak duhovne dekadencije. Oni koji misle da će obnoviti Crkvu bez korelata duhovnog života planiraju što je apsurdno. Jer Bog ne ulazi u duše, nego preko od njega odobrenih putova, a ti su poznati: krepost, svetost, sakramenti, milost, Propeti. Sve drugo je bezuspješno naturaliziranje onoga što je u svojoj biti nadnaravno i zapečaćeno od Boga kao njegovo. Evo Katarinine molitve: »Upravljam Ti skromnu molitvu: za vrijeme koje želiš da provedem u tijelu, dopusti mi da postanem sudionicom svih patnja koje si Ti podnio, da na taj način, u

nemogućnosti da se s Tobom sjedinim u nebu, budem s Tobom sjedinjena na zemlji u patnjama» (ŽIVOT, od bl. Rajmunda, II, pogl. 6).

Zaključak: Briga oko obnove Crkve mora biti postavljena u atmosferu nadnaravi, jer za Boga se ne može raditi bez njega. U primjenjivanju sredstavâ misterija spasenja moramo se najprije osloniti na Božju pomoć, jer bez njega ne možemo ništa učiniti (Iv 15, 5). Prema tome istinski reformatori Crkve neće očekivati puno uspjeha od naravnih sredstava apostolata kao što su komunikaciona sredstva, briljantni nastupi, fanfarska veličina, taština »slavnog ime-na«, kult ličnosti itd. Izgleda da i u krugovima vjernika ponekad nastupa ta zaraza kulta ličnosti, jer im i katolička štampa nameće neke idole, pa bili oni i kardinali, kao da su proroci i iznad Pape, zaboravljajući pri tome da je primat u Papi, i da nije toliko važan koji sadi, niti koji zalijeva, koliko je važan Bog koji čini da raste (1 Kor 3, 7).

Osim toga, apostolat je zahtjev spasiteljske ljubavi, pa se mora vršiti u znaku unutarne svetosti kolikogod je moguće. Apostolat je ljubav u pokretu, ali ljubav se ne kreće ako prije nije ljubav, tj. krepost i revnost za Božju stvar, a i Crkva je Božja stvar. Katarina će reći da se davao ne tjera s đavlom, tj. da se grijeh ne tjera grijehom, nego krepošću i svetošću. Ako je Katarina izvela to čudo spajanja najintenzivnijeg kontemplativnog života s apostolatom ili aktivnom ljubavi, ona je naglasila da tako mora uvijek biti. Prema tome posve je iluzorno raspravljati o apostolatu, o obnovi Crkve, ako se duhovnom odgoju ne dade mjesto koje mu pripada, a to je: PRVO mjesto.

dr J. Kuničić

TEROR U CRKVI ŠUTNJE

Ovih dana, razmišljajući o smrti generala de Gaullea, sjećala sam se svibnja 1968. Činilo se tada, toga frenetičnog mjeseca u Parizu, da je Francuska u rasulu: činilo se da su slomljene sve stare sigurnosti, da je paralizirano sve osim fantazija »nove ljevice«, da vlast leži na pločniku kao krpa. Onda je, kažu, general de Gaulle jednog dana rekao: »Odmor je završen«. I, kao na znak zvonâ, izišla je na ulice Pariza »stranka straha«, le parti de la peur: stotine i sto-